

HIPOTURISTIKA, VČERA A DNES, TADY A TAM

HANA ŠPIČÁKOVÁ

Úvod

Hipoturistika a s ní související infrastruktura jezdeckých tras a objektů je nová, dynamicky se rozvíjející forma rekreace, kterou lze obohatit možností trávení volného času všech skupin obyvatel v souladu s přírodou.

Článek si klade za cíl sloužit jako úvod do problematiky semináře „Hipoturistika jako forma rekreace; lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety“. Objasňuje co se skrývá pod pojmem hipoturistika neboli jezdecká turistika, jaké má formy, hierarchii jezdeckých stezek a související infrastrukturní objekty. Snaží se poukázat na to, jaké jsou s ní spojeny celospolečenské výhody, ale také doprovodná rizika a „třecí plochy“. Jsou to zejména střety zájmů při využívání krajiny nebo dopravy v ní. Mezi ně patří zejména majetkové vztahy vlastníků a nájemců dotčených pozemků, lesních hospodářů a v neposlední řadě i nároky samotných jezdců.

Pro srovnání jsou zde ukázky infrastruktur pro turistiku na koni v zahraničí.

Hipoturistika

V krátkosti by se dalo říci, že hipoturistika je kombinací rekreace a jízdy na koni. Rekreaci rozumíme aktivní způsob využití volného času ve smyslu harmonického rozvoje osobnosti ve všech oblastech - sociální, psychické a somatické. Se stoupající poptávkou a nabídkou význam rekreace v Česku neustále roste.

Jezdectví je kromě sportu v současné době také stále více vyhledávanou formou relaxace a aktivního trávení volného času. Jeho velikou výhodou je, že se jedná o aktivitu vhodnou a dostupnou pro lidi všech životních stylů, pro muže i ženy, děti i dospělé, ale také pro postižené občany. Navázání bližšího kontaktu s koněm prokazatelně působí příznivě na lidskou mysl, čímž se posiluje souznění člověka s přírodou, které je v dnešní uspěchané době důležitou formou duševního odpočinku. Jsou také známy pozitivní účinky hipoterapie, proto se tato aktivita doporučuje pro děti i dospělé s různými duševními poruchami. I když dnes kůň stále slouží jako pomocník při práci v lese nebo zemědělství, rozvíjí se dnes více jeho role sportovní a rekreační.

Kombinací těchto dvou složek je právě turistika na koni, neboli hipoturistika. Bujně se v posledních letech rozvíjí zejména v souvislosti s opětovnou možností a popularitou chovu koní jako domácích zvířat a taktéž se vstupem do Evropské unie a dotační podporou rekreace. Jezdecká turistika patří k tzv. měkké turistice, která se snaží při svém provozování harmonizovat potřeby turistů a místního obyvatelstva, neničit přírodu ani kulturní unikátnost místa. Podle toho se většinou jedná o malé skupinky jezdců, maximálně 10 koní ve skupině.

Rozlišujeme v ní tři charakteristické složky:

1. technickou, která spočívá v tréninku a drezúře koní a zdokonalování vztahu člověk - kůň, důraz je kladen na výcvik koně a jeho výkonnost;
2. pohybovou neboli sportovní, jejíž základem je pohyb jako volnočasová aktivita;
3. poznávací, která má za úkol zprostředkovat jezdcovi zážitek z navštívených míst či zprostředkovat známý „pohled na svět z koňského hřbetu“.

Většina potenciálních jezdců žije ve městech, proto také odtud přicházejí podněty k vybudování sítí jezdeckých stezek a příslušenství k nim. Hollý (2003) rozděluje hipoturistiku na tři základní formy:

- **Vycházky na koni** – jízda v terénu trvající 1–4 hodiny, při kterém se překoná vzdálenost 7–30 km, a které má svoji složku pohybovou, technickou a poznávací.
- **Výlety a túry** – cesty trvající zpravidla celý den. Překonána je vzdálenost od 30 do 70 km. Mají všechny obsahové složky, důraz je kladen zejména na složku pohybovou a poznávací.
- **Putování na koni** – hovoříme o něm, pokud je spojeno několik celodenních túr do jednoho celku. Svoji dominantní roli má složka poznávací. Je organizačně náročné a je k němu potřeba zázemí služeb na trase.

Součástí jezdecké turistiky mohou být i její soutěžní formy, jako jsou zápočtové testy a výkonnostní odznaky či pomocné distanční jízdy, dostihy nebo westernové hry.

Toto jednoduché rozdělení forem hipoturistiky nám zároveň ukazuje, jakým způsobem je dobré vytvářet cestovní podmínky a druhy jezdeckých tras. Z těchto požadavků také vychází základní rozdělení cestní sítě pro hipoturistiku.

Jezdecká infrastruktura

Česká krajina je silně fragmentována překážkami přírodního charakteru, jako jsou vodní toky a plochy, prudké svahy, skály a strže, ale také antropogenními prvky v krajině představované frekventovanými rychlostními silnicemi či zástavbou. Vznikají tak riziková místa při křížení tras s vozovkami, případně jejich využívání pro krátké úseky. Respektovat je třeba pásma hygienické ochrany vod a zvláště chráněná území, v nichž platí omezení.

Všem těmto problémům se při navrhování snažíme předejít nebo je řešit, abychom tak směřovali k trvale udržitelnému využívání krajinného prostoru. S dalšími problémy se setkáváme při konfrontaci hipoturistiky s majiteli a nájemci pozemků, se zemědělskými a lesními hospodáři a také dalšími druhy rekreatantů.

Proto existují pravidla chování jezdců na hipostezce. Ta sice nejsou zakotvena zákonnou úpravou, jejich porušení nemá právní postih a jsou spíše záležitostí společenské etiky, vytvářejí však pro jezdce na koních nejužší rámec. Pravidla regulují provoz pro tyto tři zájmové, potažmo konfliktní, úrovně v krajinném prostoru:

- Životní prostředí - pravidla pro chování v přírodě, k povrchu stezky, ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.
- Zdraví a bezpečnost - nutnost koexistence všech účastníků na hipostezce, regulace velikosti skupin jezdců, rychlost a styl jízdy.
- Ochrana majetku - zajišťuje provoz na stezce tak, aniž by došlo k ničení soukromého majetku, zanechávání odpadků, znečišťování koňským trusem.

Z těchto důvodů bývá zformulován provozní řád, který pohyb jezdců na stezce reguluje a upravuje. Zatím není domluvena žádná oficiální jednotící verze těchto pravidel. Nalézt můžeme například „Zásady pohybu po jezdeckých stezkách na území České republiky“, které vychází z metodiky projektu „Putování na koni Jihomoravským krajem“ (Jihomoravský kraj ČR, 2006), nebo jihočeský „provozní řád“ z projektu „Turistika na koni“ (2004) a další, které jsou uvedeny na internetových stránkách zabývajících se jezdeckou turistikou.

Hierarchické schéma sítě hipostezek má strukturu o třech úrovních: (Hollý, 2003)

Páteřní síť

Jsou to hlavní cesty přes celou zemi, případně území kraje. Mají nadnárodní význam, na hraničních bodech navazují na již vybudovaná, nebo předpokládaná pokračování v jiných regionech a zemích. V ideálním případě budou jednou spojovat celou Evropu.

Umožňují a jsou vhodné pro jezdeckou turistiku formou putování na koni, kdy je jezdec několik dní v terénu a turistická infrastruktura mu zajistí ubytování, stravu a veškerý komfort pro něj i koně. Jejich délka je ve stovkách kilometrů. Je složena z jednotlivých úseků o délce 30 - 70 km, které jsou odděleny koňskými stanicemi.

Regionální cesty

Jsou jezdecké stezky spojující buď jednotlivé páteřní stezky s lokálními centry hipoturistiky nebo propojující jednotlivé linie páteřní sítě. Mají strategický regionální význam, doplňují turistické možnosti a dotvářejí význam oblasti pro rekreační využití. Snaží se v jezdcí vyvolat zájem o daný region a dopřát mu možnost pobytu v přírodě. Jejich délka je v desítkách kilometrů.

Lokální cesty a okruhy

Na této úrovni bychom mohli stezky rozdělit na dva druhy.

Prvním jsou okružní cesty v okolí jezdeckých center. Jsou největším přínosem pro místní poskytovatele jezdeckých služeb. Často slouží více pro pravidelnou sportovní jízdu, čemuž odpovídá četnost a frekvence využití.

Druhým typem jsou motivační trasy za určitým cílem (historickými a kulturními památkami, přírodními skvosty), které mohou být odbočkou z trasy páteřní nebo regionální. Jejich význam je spíše rekreační, či dokonce komerční.

Délka bývá od několika málo kilometrů k desítkám kilometrů. Mají lokální význam, zájem na jejich vybudování a údržbě je tedy mezi obecními či regionálními institucemi či jezdeckými kluby.

Stanice

Jedná se o specifické zařízení sloužící jak jezdcům tak koním. Jejich provozovateli jsou nejčastěji soukromníci a mají komerční charakter. Svou roli hrají zejména na páteřních hipostezkách nebo jako výchozí místo pro lokální jezdecké okruhy, které také často sami spravují.

V mnoha krajích už dnes existují seznamy evidující všechny koňské stanice a služby které poskytují. Jedná se o různé úrovně ubytování, poskytování stravování, zázemí pro koně jako je sprchování koní, veterinář, kovář, krmení, vázané stání venku či uvnitř, ohrada, stáj, boxy, venkovní či krytá jízdárna a další.

Objekty na jezdeckých stezkách

Nejčastěji je jezdecká trasa vedena po existující účelové komunikaci a těleso stezky doprovází odvodňovací a zabezpečovací objekty. Mezi ty, které zajišťují bezpečné odvedení srážkové vody a zabezpečují křížení vodotečí (Krešl – Sereda, 1989) patří:

- příkopy a rigoly pro vedení převážně povrchové vody podél cestního tělesa,
- svodnice pro příčné svádění vody z koruny zemních cest,
- drenáže pro odvádění a snižování hladiny podzemní vody,
- mosty, propusti a brody pro příčné převedení vodních toků pod cestou.

Pro koně není problém překonat vodoteč broděním a v případě navrhování hipostezek je třeba dbát jen o monitorování míst křížení vodotečí a zajištění jejich bezpečného a ohleduplného provozování bez narušení jejich správné funkčnosti. Lávky či mostky musí být dostatečně pevné, nebo označené varovnou cedulí.

Další objekty, které zabezpečují stezku, jsou v mnohém pro hipoturistiku charakteristické. Jsou to:

- úvaziště,
- směrové značky a tabule,
- informační panely.

Úvaziště

Je objekt na jezdecké stezce, sloužící ke krátkodobému přivázání koně. Nejčastěji je budován na vhodném místě, kterým mohou být například místa určená k odpočinku, jako jsou přístřešky, lavičky, altánky, tábořiště, místa na koupání, brody či „stání“ u restaurací, obchodů, ale také u pamětihodností – hradů, zámků nebo přírodních zajímavostí.

Je to jednoduché dřevěné zařízení sestávající se z masivního břevna ve výšce 1,0 – 1,2 m, ležící na kůlech upevněných do země a sloužící k uvázání koně za otěže. V zásadě máme 2 typy jednoduchých úvazišť:

Typ A - přímé

Typ B - rohové

Podmínkou pro vybudování je místo dostatečně veliké (předpoklad 5 x 3 m) a bezproblémové z hlediska vlastnictví pozemku. Co se týče nákladů na jejich vybudování, mnohdy na ně přispívají i majitelé služeb, kteří mají o úvaziště zájem. Ti se také zavazují k údržbě a úklidu jeho okolí.

Směrové značky a tabule

Oficiální celorepubliková metodika značení jezdeckých tras byla vytvořena Klubem českých turistů (Kerumová – Markvart, 2003) a určuje přesná pravidla a parametry značení. Tato metodika odpovídá instrukcím ke značení pěších tras, a to hned z několika důvodů:

- na stezce se jenom málokdy cválá a zejména při delších jízdách se koně převážně pohybují krokem, z tohoto důvodu je rychlost pohybu blízká spíše pěšímu turistovi, než cyklistovi nebo lyžaři,
- četnost a výška umístění pěších značek vyhovuje putujícím jezdcům lépe, než jiné druhy značení.

Mimo oficiální značení jsou směrovky k soukromým podnikatelským cílům. Jejich umístění na trase je však žádoucí. Inicie a povolování je v kompetenci zřizovatele stezky a pro přehlednost je vhodné, aby se jednalo o směrovky shodného formátu se směrovkami pro pásové značení trasy. Tyto tabulky budou obsahovat text s cílovým místem a budou doplněny o piktogramy, které budou podávat informace o tom, co v cílovém místě nalezneme.

Informační panely

Poskytují jezdcům i ostatním návštěvníkům více informací o stezce, případně síti tras v lokalitě. Jejich umístění je žádoucí na těchto místech:

- východiště tras,
- křížení páteřní trasy s lokálními okruhy,
- kulturní a přírodní zajímavosti, památky, předměty zvláštní ochrany,
- body panoramatického rozhledu.

Splňovat musí parametry stejné jako informační tabule pro pěší. Obvykle se jedná o panely o rozměrech 1000 - 1 500 mm na šířku a okolo 700 - 1 000 mm na výšku. Postaveny jsou na dřevěných podpěrách zapuštěných do země do hloubky 1000 mm. Případně jsou na kovových U nosičích zabetonovaných do země. Vyrobeny jsou z kulatiny nebo hraněného řeziva, z impregnovaného, mnohdy i lakovaného dřeva. V případě, že již v terénu existují takové prvky, je vhodné dodržet stejné standardy na velikost a úpravu i při budování nových.

Turistika na koni – Výhody, přínosy, rizika a hrozby

Existuje hned několik důvodů, proč sítě jezdeckých stezek budovat, a to jak v měřítku lokálním, krajském, celorepublikovém, tak i mezinárodním. Hlavní cíle a následné přínosy sítě jezdeckých stezek lze zformulovat ve čtyřech základních oblastech:

Přístup pro všechny

Kůň s jezdcem se může v krajině pohybovat celkem volně. Taková politika nepřispívá k masovějšímu využívání agroturistiky, proto je nutno nové stezky budovat a umožnit tak přístup pro všechny zájemce. Turistické cesty a cyklotrasy jsou zpravidla určeny pouze pro pěší nebo cyklisty. Vybudování hipotrasy nevylučuje ze současného pohybu po nich ostatní uživatele.

Propagace bezpečnosti

Mnoho jezdců při svých vyjížděkách používá motorových silnic. Proto je při navrhování tras snaha o maximální využití polních a lesních cest. Zejména lokální sítě koňských tras by měly zpřístupňovat pro tento druh cestování přírodní a kulturní zajímavosti, při současném dodržení bezpečnosti jezdce i koně. Navíc vybudování sítě v podstatě jezdcům znemožní vyjíždět do polí a mimo úseky, které jsou k tomu určeny a vyznačeny.

Propojení s lokálními potřebami

Bereme-li jezdeckví jako sport, je nejdůležitějším aspektem blízkost, tedy dostupnost pro uživatele. V mezinárodním i národním měřítku páteřních tras bude jejich síť zajišťovat i pokrytí lokálních potřeb. Páteřní stezky lze pak ještě vylepšit hustší sítí kratších regionálních tras. Výsledkem je pak propojení zonace město – venkov.

Pomoc ekonomickému vývoji

Ekonomický rozvoj představuje největší motivaci a zainteresovanost organizací i soukromých subjektů. Součástí sítě jsou také jezdecké stanice, kde je možno podnikat ve službách ubytovacích a stravovacích pro jezdce i pro koně, ve stylu Bed&Breakfast (British Horse Society 2001). Kromě nich profitují samozřejmě také lokální restaurace, hostince a obchody ve vesnicích. Peníze vložené do vybudování stezek budou k užítku celé společnosti, nejenom jezdcům na koních. Dnes je také stále větší poptávka po prázdninových aktivitách na koni, což může do ekonomiky zemědělských regionů přinést peníze. Například podle britského deníku The Daily Telegraph (1999) cyklista na dovolené utratí během dne v průměru 35 liber, což je více než denní pěší turisté během svého výletu do oblíbené lokality Lake District. Jezdci na koních mají navíc výdaje za svého koně, takže u nich je denní útrata ještě vyšší.

Jak už bylo výše zmíněno, hipoturistika se jako relativně nové odvětví rekreace dotýká několika krajinných složek s nimiž je ve vzájemné interakci. Její infrastruktura skládající se ze sítě hiposteze je navrhována zejména na účelových komunikacích jako jsou polní a lesní cesty. Při snaze o vyznačování jezdeckých tras narážíme na problémy s křížením, případně napojením na pozemní komunikace, dochází ke konfrontacím s turistickými trasami a cyklostezkami, nacházíme místa pro koně těžko průchodná a také se potýkáme s fragmentovaným krajinným prostorem.

Specifickým problémem je častý odpor majitelů a nájemců pozemků, jejichž souhlas je třeba při vedení trasy přes jejich parcely. Často pramení z obav ohrožení novým druhem turistiky, případně z konfliktů spojených s lesním či polním hospodařením. Obavy plynou jistě i v souvislosti s možným odmítáním nových věcí a malou informovaností a propagací problematiky.

Turistika na koni v zahraničí

Pohlédneme-li za hranice naší země, zjistíme, že ve všech vyspělých regionech Evropy je síť jezdeckých tras součástí aktivní turistické infrastruktury. Proto jsou zde uvedeny informace z členských zemí, a to jak z okolních regionů v Rakousku, tak z míst, kde má hipoturistika dlouhou tradici, kde je systém stezek propracovaný, doprovázený vydáváním instruktážních a propagačních materiálů a kde je tato problematika sladěna s potřebami ochrany přírody i jinými rekreačními aktivitami.

Rakousko

Velmi dobře propracovaný systém stezek funguje především v Horním Rakousku v oblasti Mühlviertel (Wanderreiten im Mühlviertel). Je organizován pod záštitou organizace EUREGIO (Reise-reporst.de). Majitelé usedlostí a penzionů se aktivně zapojují do vytyčování a údržby stezek. Existuje zde velmi propracovaný systém kritérií pro popis kvality stanic jezdecké turistiky, v členění dle kvality ustájení a péče o koně, ubytování, obsluhy pro jezdce a množství doplňkových služeb (Wanderreiten in Oberösterreich). Pro srovnání - u nás zatím spíše evidujeme počet stanic, jejich možnosti a vybavení, o klasifikaci se zatím neuvažuje.

V Dolním Rakousku se systém vytváří, a to prostřednictvím organizace Landesverband für Reiten und Fahren in Niederösterreich (Pferdland Niederösterreich). Na rozdíl od České republiky, kde je turistika na koni považována více za aktivitu cestovního ruchu, v Rakousku je kladen důraz na možnost hospodářského výsledku této aktivity pro zemědělce. Rakouské propagační materiály jsou především ve formě dílčích letáků o jednotlivých oblastech a stanicích, s podrobnými popisy stanic, často kombinované přímo s produkty cestovního ruchu, jako jsou akce s koňmi pro děti, tématické výcvikové kurzy, zimní programy a další, nabízené konkrétními stanicemi.

Pro zahraniční zájemce o turistiku existuje několik webových portálů s mapkami a seznamy dostupných služeb, podle kterých si lze celou cestu naplánovat. K dispozici je také interaktivní mapový portál „Routen durch das Pferdland“ (Pferdland Niederösterreich). K němu vycházejí i tištěné verze map.

Značky na hipotrasách jsou realizovány ve formě čtvercových hliníkových tabulek s emblémem koňské hlavy a jsou doplněny stejnými tabulkami s údaji o směru a vzdálenosti. Pro umístění tabulek ve volném terénu jsou používány sloupky o čtvercovém průřezu z recyklované plastické hmoty.

Německo

Pečlivě propracovaný regionální systém je v jihovýchodní části Německa v okolí Norimberku. Zde vznikla na území šesti regionů rozsáhlá iniciativa propojení jezdecké turistiky s ostatními volnočasovými aktivitami. Zapojily se do ní spolky přátel přírody Ferien Donau-Ries, instituce podpory cestovního ruchu Frankenalb, Romantischen Franken, Fränkisches Seenland, ale i správy přírodních parků Naturpark Steigerwald a Naturpark Altmühltal (Reiten zwischen Main und Donau. Dinkelsbühl. 2006). Propagace a reprezentace této aktivity je dostupná na internetu, ale také samozřejmě na všech kontaktních bodech v regionu. Pod heslem „My planen jeme - vy jezdíte“ je každoročně zpracována brožura jezdeckých tras a koňských stanic v tomto regionu (Wanderreit-&Fahrerlebnisse 2007). Ochotně zašlou propagační materiály zdarma i zahraničním zájemcům.

Pro potřeby turistiky na koni jsou vydávány podrobné mapy v měřítku 1:50 000 s vyznačením očíslovaných tras, přírodních a kulturních zajímavostí a s informacemi o stanicích na zadní straně mapy. Součástí map jsou i malé celkové plánky všech tras.

Důležité je, že jak v Rakousku, tak v Německu, existuje systém příspěvků, které se odvádí při zapojení do projektů turistiky na koni. Organizátory produktů cestovního ruchu v oblasti turistiky na koni jsou především jednotlivé stanice. Organizace působící v oblasti turistiky na koni plně využívají finanční zdroje z grantů a dotací, mimojiné z prostředků Evropské unie, dříve především programu LEADER. V obou zemích navíc nejsou jezdecké stezky určeny jen pro jezdce na koních, ale ve značném rozsahu i pro průjezd povozů, což dále významně rozšiřuje cílovou skupinu uživatelů stezek a služeb v jejím okolí.

Anglie

Ve Velké Británii je problematika budování koňských jezdeckých tras velmi promyšlená a tato země se může chlubit bohatostí a členitostí jezdeckých terénů. Také tradice jezdeckví je v zemi kontinuální již od dávných dob. Zajištění trasování cest iniciovala a nadále řídí organizace The British Horse Society.

I když zde tradice cestování na koni přetrvává z dřívějších dob, ani zde pro ni nejsou ideální podmínky. Krajina je po 2. světové válce fragmentována mnoha rychlostními silnicemi, industriálními zónami, ploty a živelnou zástavbou. Při budování národní sítě stezek se nejdříve navázalo na staré strategické cesty přes celou zemi, které byly propojeny spojkami a doplněny soukromými jezdeckými obvody.

Dnes je tato síť plně funkční a má tři úrovně (The National Bridleroute Network):

- Národní síť strategicky křížuje a spojuje celou zemi. Příkladem jsou tradiční „Ridgeway“, „The South Downs Way“ a „Pennine Bridleway“ nebo novější „London Orbital Bridleroute“. Jsou označeny bílým číslem cesty na červeném podkladě.
- Regionální cesty jsou důležité cesty spojující komunity jezdeckých obvodů do celonárodní sítě. V ideálním případě jsou součástí malých jezdeckých obvodů s prodloužením k další oblasti cest. Nebo se jedná o spojnicu dvou národních cest. Umožňují delší jízdu, a redukuje tak nutnost přepravy koně v boxu po silnici na místo jízdy na něm. Příkladem mohou být cesty „Three Shires Way“ nebo „North London Bridleroute“. Jsou označeny bílým číslem cesty na modrém podkladě.
- Jsou to okružní cesty, nejčastěji v délce 5 až 15 mil, které mají největší přínos pro místní poskytovatele jezdeckých služeb. Především zajišťují pohyb lidí mimo silnici. Tyto stezky jsou budovány obecními nebo regionálními institucemi, lokálními jezdeckými společnostmi a jezdeckými kluby. Bývají značeny dle místně zvoleného značení.

Organizace sítě je členěna zvláště pro Anglii, pro Skotsko a Irsko, dohromady jsou ovšem spojené stezkami páteřního charakteru. Také se projevuje snaha o zainteresování všech občanů. Stezky jsou tedy otevřeny i pro pěší a cyklisty a provozovatelé služeb zde umísťují reklamní tabule, případně logo stezek používají při prezentaci svých služeb.

Za zmínku stojí některá specifika v zámořských zemích, proto bych zde alespoň ve zkratce uvedla, jaká je situace ve zemích jako jsou USA a Austrálie.

Zejména ve Spojených Státech Amerických má organizovaná jezdecká turistika dlouhou tradici. Aktivity pro volný čas se zde řídí řadou centrálně platných detailních předpisů, především v oblasti bezpečnosti jezdců a ochrany přírody. Předpisy jsou dodržovány, kontrolní orgány mají značnou pravomoc a vážnost. Rozdíl oproti evropským zemím spočívá především v rozsáhlosti prostoru a ve skutečnosti, že kůň v USA nikdy nepřestal být běžným dopravním prostředkem. Nejde tedy o problém zavádění něčeho nového do již existujícího systému pěších tras či cyklostezek, jako je tomu v Evropě (Andrlová, 2008). Informace o možnostech jezdecké turistiky jsou k nalezení na mnoha webových portálech (Horse & Mule Trail Guide USA).

Austrálie je zase specifická svojí rozsáhlou vzdělávací a osvětovou činností, fungující ve spojení s jezdeckou turistikou. Organizaci má v rukou The Australian Horse Riding Centres,

kteřá pod sebou zahrnuje více jak 100 center, kteřá musí dodřžovat nastavené standardy. Cílovou skupinou jsou jak provozovatelé stanic, tak i jezdcí a veřejnost. Je vydávána řada instruktážních materiálů, kteřá uvádí pravidla chování na stezce a v přírodě. Samozřejmostí jsou lopatky na sběr koňského trusu (Andřlová, 2008). V porovnání se střední Evropou je zde v krajině více „manipulačního“ prostoru.

Závěr

Poučení ze zahraničního prostředí nám může posloužit jako modelové řešení v našich podmínkách. Část problémů, se kterými se potýkáme při projektování jezdeckých tras, již před námi vyřešili jiní odborníci, navíc jsou tyto poznatky ověřeny v praxi. Doufejme, že více informací a řešení problematiky s dotčenými stranami přispěje k začlenění hipoturistiky do našeho krajinného prostoru.

Literatura

- ANDŘLOVÁ, M., 2008. Na koni Křížem krázem po Česku. Fragment, Praha 128s.
- AUSTRALIAN HORSE RIDING CENTRES, dostupné na <http://www.horseriding.org.au/>
- BRITISH HORSE SOCIETY, 2001. *Bed and breakfast for Horses*, 8.vydání. Londýn, ISBN 1899016228.8.p.
- BRITISH EQUESTRIAN TRADE ASSOCIATION SURVEY, citováno on-line: <http://www.ride-uk.org.uk/intro.htm>
- HOLLÝ, K. 2003. *Jezdecká turistika*. Montanex. Ostrava – Mariánské hory.
- HORSE RIDING IN THE SOUTH OF SCOTLAND, dostupné na <http://www.southofscotlandcountrysidetrails.co.uk/>.
- HORSE & MULE TRAIL GUIDE USA, dostupné na <http://www.horseandmuletrails.com>
- JIHOMORAVSKÝ KRAJ ČR, 2006. *Koncept páteřních jezdeckých tras a stezek v Jihomoravském kraji*. Verze 2.0. Brno.
- KERUMOVÁ, L., MARKVART, K., 2003. *Metodika značení jezdeckých stezek*. Praha. nepublikováno
- KREŠL, J., SEREDA, O., 1989. *Inženýrské stavby lesnické a protierozní ochrana půdy*. Vysoká škola zemědělská v Brně. Brno. 55-914-89
- PFERDELAND NIEDERÖSTERREICH. Freizeit und Urlaub ze Pferd, dostupné na <http://www.pferdland.at/>
- REISE-REPORT. Das Online-Magazin für Urlaub, Reise & Freizeit. dostupné na <http://www.reise-report.de/wanderreiten.html>.
- REITEN ZWISCHEN MAIN UND DONAU. Dinkelsbühl, 2006. 27 s.
- ŠPIČÁKOVÁ HANA, 2007. *Návrh hipoturistických tras na území obce Hvozdec a Veverské Knínice*. Diplomová práce. MZLU v Brně
- THE DAILY TELEGRAPH, 28th December 1999. London. citováno <http://www.ride-uk.org.uk/intro.htm>
- THE NATIONAL BRIDLEROUTE NETWORK, dostupné na <http://www.ride-uk.org.uk/>
- WANDERREITEN IM MÜHLVIERTEL. dostupné na <http://www.wanderreiten-im-muehlviertel.at>
- WANDERREITEN IN OBERÖSTERREICH. dostupné na <http://www.wanderreiten-in-oberoesterreich.info>
- WANDERREIT-&FAHRERLEBNISSE 2007. Reiten zwischen Main und Donau. Colmberg, 2006. 35s.
- TRAVELING HORSE. Transport, Breeders & Stables Directory. <http://www.travelinghorse.com>

Kontakt:

Ing. et Bc. Hana Špičáková

Tel.: +420 545 134 082, e-mail: h.spicakova@centrum.cz

Ústav tvorby a ochrany krajiny, Lesnická a dřevařská fakulta, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 3, 613 00 Brno